

HODNOTENIE ČINNOSTI A FUNKČNOSTI LESNÍCKEJ OCHRANÁRSKEJ SLUŽBY SR (LOS) Z POHLÁDU LESNEJ PREVÁDZKY A JEJ ĎALŠIE SMEROVANIE

Ján KOVALČÍK *a kol.*

1. Činnosť a funkčnosť LOS SR v podmienkach organizácie štátnych lesov

Od ustanovenia LOS SR v januári v roku 1994 na základe rozhodnutia sekcie Lesníckej MP SR, kedy výrazným argumentom pre tento krok bolo neustále zhoršovanie sa zdravotného stavu lesných porastov na Slovensku, má táto nie veľmi početná zložka Lesníckeho výskumného ústavu lesníckych špecialistov a odborníkov stúpajúci ohlas a dobré meno v širokej lesníckej verejnosti a praxi.

Široká paleta jej hlavných činností je úzko prepojená aj na hlavné smery a trendy vývoja ochrany lesov v štátnom podniku Lesy SR, š. p., Banská Bystrica, nástupníckej organizácie po šiestich bývalých štátnych podnikoch.

Aktuálnosť a funkčnosť LOS SR je v našej lesnej prevádzke zabezpečovaná v hlavných činnostiach nasledovne:

- každoročne je spracovávaný elaborát evidencie výskytu škodlivých činiteľov a vypracovávaná je prognóza ich výskytu na základe hlásení o výskyte škodlivých činiteľov za príslušný rok – Hlásenie L – 116, za každý subjekt obhospodarujúci les odborným lesným hospodárom (OLH),
- prostredníctvom pomoci a spolupráce pri výberových konaniach na práce súvisiace s ochranou lesov podľa platnej legislatívy o verejnom obstarávaní (zákon o verejnom obstarávaní), letecké chemické aplikačné obranné zásahy, chemické prostriedky...,
- kontrolou výskytu škodcov v kalamitných oblastiach, resp. v oblastiach vyhlásených na stav mimoriadneho ohrozenia a operatívnym riešením zistených problémov v súčinnosti s orgánmi štátnej správy lesného hospodárstva a životného prostredia v okresných a krajských úradoch,
- poradenskou činnosťou, inštruktážami, školeniami, odbornými seminármi, prostredníctvom nových odborných publikácií, príručiek, metodických usmernení a pokynov bezprostredne súvisiacich s ochranou lesa,
- prostredníctvom zisťovania úrovne pravdivosti údajov pri evidencii a vyčísl'ovaní škôd spôsobených zverou na základe hlásení škôd spôsobených zverou na lesných porastoch za príslušný rok – Hlásenie L – 115,
- riešením problematiky pri výskyte karanténnych škodcov a prostredníctvom spolupráce pri fyto karanténnej kontrole.

Lesnícka ochránárska služba SR významnou mierou napomohla a napomáha v našich výrobných organizačných jednotkách : Odštepňúcich závodoch a Lesných správach pri monitorovaní a diagnostikovaní rôznych druhov škodcov a poškodení lesných porastov.

Úzkou spoluprácou vedúcich odborných referentov (VOR) ochrany lesa OZ, samostatných odborných referentov (SOR) lesných správ a odborných lesných hospodárov (OLH), vedúcich lesných správ s inšpektormi LOS SR pre jednotlivé regióny sa podarilo vždy včas, prostred-

níctvom navrhnutých a realizovaných opatrení obranných zásahov predísť a zabrániť nebezpečným hmyzím škodcom v kalamitnom premnožení.

Za posledných 6 rokov možno spomenúť aspoň časť aktivít LOS SR, ktoré vyplynuli z požiadaviek lesnej prevádzky, ako sú:

- feromónový monitoring lykožrúta severského na celom Slovensku, a najmä v oblasti Kysúc,
- zisťovanie populačnej hustoty mnišky veľkohlavej,
- zisťovanie populačnej hustoty piadiviek a obal'ovačov na duboch na východnom Slovensku a v oblasti Levíc,
- sledovanie vývoja a populačnej hustoty podkôrníkov na kalamitných plochách v oblasti Horehronia, Spiša a severného Slovenska, spracovanie návrhu obranných opatrení,
- monitoring zdravotného stavu bučín v oblasti Vihorlatu, Prievidze, Vtáčnika a Červenej Skaly, kde bola zaznamenaná prítomnosť húb *Nectria* a červca *Criptococcus Fagi*,
- monitoring výskytu rúrkovčeka smrekovcového spolu s návrhom obranných leteckých zásahov v OZ Kriváň,
- príprava a vyhodnotenie leteckého ošetrovania dubín proti listožravým škodcom v porastoch OLZ Palárikovo, OLZ Levice, v bývalej správe lesov Kokošovce – v podniku Lesy Prešov,
- monitorovanie stavu lesných porastov po veternej kalamite z 22. – 23. 6. 1999 s analýzou rizík, premnoženia biotických škodcov a usmernením lesnej prevádzky pri spracovaní kalamity,
- spolupráca pri pozemnej aplikácii pyretroidov proti voškám na smreku, smrekovci a jedli v oblasti Červenej Skaly a Slovenskej Ľupče na LS Č. Skala a LS Lopej,
- spolupráca pri pozemnom ošetrení kalamitnej hmoty ÚLV metódou farebne odlišným Cyplesom v OZ Košice – LS Smolník.

2. Smerovanie LOS SR v ďalšom období z pohľadu lesnej prevádzky

Lesnícka ochrannárska služba by podľa nášho názoru mala aj naďalej zotrvať na pozíciách súčasnej organizačnej štruktúry, nakoľko jej operatívnosť a akcieschopnosť vychádza bezprostredne z dobrej odbornej kvalifikačnej základne špecialistov, vysokej technickej úrovne vybavenosti špeciálnych laboratórií a mladého erudovaného kolektívu odborníkov, s ktorým je možné kedykoľvek konzultovať zistené javy, prípadne príznaky poškodenia na lesných porastoch.

Zvýšená miera pozornosti by mala byť venovaná pomoci pri riešení problémov rozpadajúcich sa porastov na hornej hranici lesa v dôsledku synergického pôsobenia viacerých škodlivých činiteľov, najmä v horských lesoch Nízkyh Tatier a Poľany.

Výrazný vplyv pomoci si vyžadujú žltnúce ihličnaté porasty bez rozdielu veku na Kysuciach a Orave, ktorých sa zdravotný stav z roka na rok zhoršuje aj za zvyšujúcej sa početnosti a poškodzovania porastov lykožrútom severským.

Nakoľko sa zvyšuje nebezpečie udržateľnosti podkôrných škodcov pod kontrolou v neprístupných lokalitách horských lesov, bude v tomto roku v boji proti podkôrnym škodcom vo zvýšenej miere v OZ využívaná ÚLV technológia s použitím farebného 30 % roztoku Cyplesu. Otvára sa týmto priestor pre LOS SR, aby špecialisti pri kontrolných výjazdoch námatkovo overili správnosť a kvalitu vykonaných aplikácií a hlavne dosiahnutú účinnosť.

Vzhľadom na skutočnosť, že zdrojom koncentrácie a plodiskom nákazy podkôrných škodcov pre okolité porasty sa stávajú čoraz viac zo zákona 287/94 Z. z. chránené územia so štvrtým a piatym stupňom ochrany, je potrebné zo strany LOS SR urýchliť hľadanie foriem, spôsobov a možností ďalšej ekologizácie metód boja s podkôrnymi škodcami na lokalitách chránených území.

Načrtol som len niekoľko smerov, ktorými by sa podľa nášho názoru mala LOS SR v ďalšom období uberať a čo by významne pomohlo lesníckej prevádzke. Sme presvedčení, že spoločným úsilím LOS SR a lesníckej praxe v rozvoji a zabezpečovaní rozhodujúcich úloh v ochrane lesa sa dosiahne pozitívnych výsledkov.

Ing. Ján KOVALČÍK, CSc.
*Lesy Slovenskej republiky, š. p.
Námestie SNP 8
975 66 Banská Bystrica*